

Resa med Författaren III

Adalen III hade passerat Holm. Älven smalnade och mörknade. Nipkanten steg branta och bergen höjde sig. Mitt emot mig satt författaren Ludvig Nordstrand på ett tillfälligt jordiskt besök. Jag kände honom rätt väl, framför allt genom hans böcker men också genom en hel del som skrivits om honom. Nu ville jag passa på tillfället och ställa ett par frågor.

— I er sista roman, "Kapten Äbygges vita väst", som kom 1941, skriver ni om er halvårs-långa vistelse på Ulvoarna, där ni 1905 arbetade som fiskardräng:

"Äbygge var hamnfogde det året, och hade hand om de gamla hamnpapperen, och det var det, som blev min olycka. Ty det var där, jag blev getingstungen, det var där, jag insöp det gift, som jag aldrig mer skulle bli fri ifrån. Jag fann min hembygds själ och historia i dessa gamla gulnade papper, och sen var det bara att fortsätta att gå vidare i den."

— Ska jag fatta det så att det var genom studiet av hamnpapperen, som ni kände er kallad att i skönlitterär form skildra Sveriges ideala ekonomiska utveckling, egentligen inte bara Sveriges, ty allt ni rörde vid fick förleden världs-, inte sant?

Författaren såg skarpt på mig när jag fortsatte:

— Ni uppträder i ert författarskap dels under eget namn, som i era många reportageböcker, av vilka tyvärr endast Lort-Sverige nu tycks vara den någorlunda kända. Men ni hade också två rent skönlitterära gestalter att krypa in i, dels Tomas Lack, som började som den välställda patron Lacks rätt säregne gosse och som slutade som landshövding Tomas P.S. Lack i ert födelse-län. Där står P.S. för ert andra litterära jag, Petter Svensk. Det är ju Petter Svensk som får stå som ett slags symbol för den ekonomiska utvecklingen.

Om den kamp, som rådde inom er mellan dessa gestalter, säger ni i "Kapten Äbygges vita väst", som jag nyss citerade:

"Ja, det var underliga dagar, nätter, veckor, månader, som jag tillbragte där ute i havet, där började den stora kampen i mitt liv, kampen mellan Tomas Lack och Petter Svensk, som icke är slut, förrän det sista av den förre är försvunnet och den senare ensam råder, och då dör jag."

— Det är en dramatisk mening, som vill fånga in hela ert litterära utveckling. Men kampen kom väl aldrig att avgöras, så vitt jag förstår; den sista meningen i er sista roman slutar med orden: "därmed övergår jag till Petter Svensks historia och min andel". Var det den stora framtidsroman, som ni ständigt hade i tankarna men aldrig orkade eller kanske rättare sagt hann skriva? Döden kom plötsligt emellan.

För mig är tyvärr Petter Svensk en litterärt död konstruktion, fortsatte jag. Tomas Lack är den levande människa som intresserar läsaren, och honom lyckades inte Petter Svensk helt ta kål på, fast ni gjorde vad ni kunde.

Författaren, som suttit tyst, såg illmarigt på mig och sa: "Ni har åtminstone läst mig. Har ni fler frågor?" — Många! sa jag. Då log han.

SVEN VALLMARK